

Higiena informacyjna

WIEDZA W PIGUŁCE

W ramach higieny osobistej kąpiemy się, myjemy zęby, pierzemy ubrania, obcinamy paznokcie. Te czynności bywają nużące, ale są niezbędne, jeśli chcemy żyć czysto i zdrowi. Podobnie niezbędne są zachowania związane z higieną informacyjną, czyli rozsądnym zarządzaniem naszymi informacjami.

Podstawowe nawyki higieny informacyjnej to m.in.:

- bardzo restrykcyjne i oszczędne gospodarowanie naszymi danymi osobowymi w sieci, żeby nie stać się ofiarą kradzieży tożsamości. Częste używanie pseudonimów;
- ograniczenie korzystania z „usług w chmurze”, czyli dostępnych przez sieć, aby utrudnić ich właścicielom kontrolowanie naszej komunikacji z innymi. Jeśli to możliwe, to należy wybierać takich dostawców usług, którzy mają dobrą politykę prywatności (np. nie czytają naszych emaili). Szczególnie dotyczy to usług takich jak email, serwisy społecznościowe, czaty, strony do publikacji zdjęć i filmów, mapy. Jeśli musimy korzystać z takich usług unikajmy logowania, bo ono zawsze nas identyfikuje. Jeżeli natomiast korzystamy z usług zalogowani – zadbajmy o odpowiednie ustawienia prywatności, żeby ograniczyć ilość informacji udostępnianych innym osobom;
- tworzenie kopii zapasowych informacji na których nam zależy (w tym zdjęć, tekstów, nagrań itp.) – żeby ich nie utracić w przypadku awarii lub zagubienia urządzenia;
- porządkowanie naszych danych w plikach i folderach, żeby łatwo znaleźć informacje gdy będą nam potrzebne;
- szyfrowanie danych na twardych dyskach, także w komórce czy tablecie, żeby uniemożliwić nieuprawnionym osobom dostęp do nich (np. w przypadku kradzieży telefonu);
- blokowanie albo regularne kasowanie „ciasteczek” w przeglądarkach internetowych (także mobilnych), żeby utrudnić szpiegowanie firmom marketingowym;
- pozostawienie telefonu w domu lub wyjęcie baterii, jeśli chcemy mieć pewność poufności;
- zaklejenie nalepkami kamer w urządzeniu, jeśli z nich nie korzystamy;
- blokowanie reklam i skryptów w czasie korzystania z sieci, by utrudnić przejęcie kontroli nad naszym urządzeniem;
- korzystanie z technologii anonimizujących (takich jak np. Tor, proxy, tryb anonimowy w przeglądarce internetu), żeby uniknąć nadmiernej inwigilacji;
- szyfrowanie emaili i wiadomości, jeśli zależy nam na zachowaniu tajemnicy, korzystanie z podpisów cyfrowych.

Nawyki higieny informacyjnej, choć trochę czasochłonne, mają przede wszystkim chronić nas przed zagrożeniami – zgodnie z zasadą: „łatwiej jest zapobiegać niż naprawiać szkodę”.

POMYSŁ NA LEKCJĘ

Lekcja pokazuje, jak ważne są zasady higieny informacyjnej we współczesnym świecie. Dlatego też zajęcia opierają się na czytaniu i analizie artykułu, a później na tworzeniu „koszulek” z hasłami/sloganami zachęcającymi do działań zgodnych z cyfrową higieną.

Cele operacyjne

Uczestnicy i uczestniczki:

- poznają pojęcie: higiena informacyjna, cyfrowa higiena;
- znają zasady higieny informacyjnej i potrafią je zastosować;
- wiedzą, jakie korzyści dla użytkowników niesie stosowanie zasad higieny informacyjnej.

Przebieg zajęć

1.

Czas: 15 min

Forma: rozmowa

Pomoce: **materiał pomocniczy A**

Rozpocznij lekcję od przypomnienia wiadomości na temat bezpieczeństwa w sieci. Uczniowie i uczennice z pewnością zwrócą uwagę na problemy cyberprzemocy, ochronę prywatności (niepodawanie swoich haseł do kont bankowych i e-maili na forach), kształtowanie swojego wizerunku. Poinformuj, że tematem lekcji będzie tzw. higiena informacyjna (cyfrowa higiena), a następnie poproś o przeczytanie tekstu „Sieć jest Twoja. Bądź jej panem” (**Materiał pomocniczy A**).

2.

Czas: min

Forma: rozmowa

Omów z uczniami i uczennicami artykuł. Zapytaj, czy zgadzają się z tezami autora artykułu, czy stosowanie tych zasad jest łatwe czy trudne; czy warto wdrożyć je w życie?

3.

Czas: 15 min

Forma: praca w grupach

Pomoce: duże arkusze szarego papieru, flamastry, markery, nożyczki

Podziel klasę na kilkusobowe grupy. Każdej z nich wręcz duże arkusze szarego papieru. Poproś, aby uczniowie i uczennice narysowali kształty koszulek (najlepiej rzeczywistych rozmiarów), wycięli je i stworzyli slogan/hasło, które będzie odzwierciedlać jedną zasadę dotyczącą higieny informacyjnej.

4.

Czas: 10 min
Forma: prezentacja

Prezentacja pracy grupowej. Omówienie, podsumowanie. Uczniowie i uczennice mogą wywiesić swoje „koszulki” w widocznym miejscu w szkole.

Ewaluacja

Czy po przeprowadzeniu zajęć ich uczestnicy i uczestniczki:

- rozumieją pojęcie „higiena informacyjna”?
- znają zasady higieny informacyjnej?
- podejmują refleksję nad bezpieczeństwem w sieci?

Opcje dodatkowe

Jeżeli masz więcej czasu, w ćwiczeniu nr 2 spisz zasady higieny informacyjnej na tablicy. Ułatwi to pracę w grupach w ćwiczeniu nr 3.

MATERIAŁY

- materiał pomocniczy A

ZADANIE DLA UCZNIA

Zorganizujcie happening na boisku szkolnym, podczas którego przedstawicie zasady higieny informacyjnej innym klasom.

SŁOWNICZEK

- higiena informacyjna:

CZYTELNIA

- Wyszukiwarki [w:] Bezpieczeństwo dzieci online. Kompendium dla rodziców i profesjonalistów (FDN 2014), dostępny online: <http://dziekow sieci.fdn.pl/bezpieczenstwo-dzieci-online-kompendium-dla-rodzicow-i-profesjonalistow> (dostęp: 30.12.2014)
- <http://panoptikon.org/wiadomosc/internet-wie-co-robisz> (dostęp: 30.12.2014)
- <http://www.panoptikon.org/wiadomosc/prywatnosc-zrob-sam> (dostęp: 30.12.2014)

Tekst: Jarosław Lipszyc, Radek Czajka, scenariusz: Małgorzata Bazan, konsultacja merytoryczna: Michał Woźniak.
Materiał pochodzi z serwisu edukacjamedialna.edu.pl prowadzonego przez Fundację Nowoczesna Polska.

Udostępniono na licencji [Creative Commons Uznanie autorstwa - Na tych samych warunkach 3.0](https://creativecommons.org/licenses/by/3.0/).

Źródło: <http://edukacjamedialna.edu.pl/lekcje/higiena-informacyjna/>.

Publikacja zrealizowana w ramach projektu Mobilne Bezpieczeństwo, dofinansowanego ze środków Ministerstwa Administracji i Cyfryzacji.

Podstawa programowa:

Wiedza o społeczeństwie, III poziom edukacyjny

Cele kształcenia

II. Rozpoznawanie i rozwiązywanie problemów. Uczeń rozpoznaje problemy najbliższego otoczenia i szuka ich rozwiązań.

Nowa podstawa programowa:

Informatyka, VII–VIII klasa

Treści nauczania

Uczeń opisuje kwestie etyczne związane z wykorzystaniem komputerów i sieci komputerowych, takie jak: bezpieczeństwo, cyfrowa tożsamość, prywatność, własność intelektualna, równy dostęp do informacji i dzielenie się informacją.

Informatyka, liceum i technikum

Treści nauczania

rozwiązuje problemy korzystając z różnych systemów operacyjnych.

stosuje dobre praktyki w zakresie ochrony informacji wrażliwych (np. hasła, pin), danych i bezpieczeństwa systemu operacyjnego, objaśnia rolę szyfrowania informacji.